

บทที่ 7

สรุป

จากการนำเสนอในบทต่าง ๆ ที่ผ่านมาข้างต้น ทำให้เราเห็นได้ว่า ความคิดของจอห์น รัสส์ ในหนังสือ Theory of Justice ของเขาเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของแนวความคิดที่สำคัญ 3 อย่าง คือ ความยุติธรรม เสรีภาพ และความเท่าเทียมกัน โดยที่รัสส์ได้พยายามสร้างสถานการณ์ของการตกลงเริ่มแรกที่เขาคิดว่าเที่ยงธรรม ซึ่งผลที่ได้จากการตกลงนั้นจะเป็นสิ่งที่ยุติธรรม สิ่งที่น่าสนใจ คือ รัสส์ไม่ได้พยายามที่จะนำเอาแนวความคิดใด ๆ มาเป็นเงื่อนไข หรือเป็นแนวความคิดที่ชั้ยติถือก่อนที่จะพิจารณาถึงความยุติธรรม นอกจากสถานการณ์ของการตกลงที่เที่ยงธรรม และการมีสำนึกของความยุติธรรมของบุคคลในสภาพการเริ่มแรก ดังนั้นความคิดเรื่อง เสรีภาพและความเท่าเทียมกันจึง เป็นสิ่งที่ได้มาจากการตกลงของบุคคลในสภาพการเริ่มแรก

ในฐานะที่เป็นนักเสรีนิยมที่พยายามที่จะนำเอาแนวความคิดในเรื่อง ความเท่าเทียมกันมาผสมผสานกับแนวความคิดในเรื่อง เสรีภาพ เราอาจจัดได้ว่า รัสส์เป็นนักเสรีนิยมแบบเสมอภาค (liberal egalitarian) ที่มีแนวคิดที่จะทำให้ส่วนแบ่งในเสรีภาพของบุคคลแต่ละคนเท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่นถ้าเสรีภาพในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินส่วนตัวเป็นไปอย่างไม่มีจำกัด แล้วทำให้เสรีภาพในการพูดและการสมาคมของบุคคลอื่น ๆ บางคน ต้องถูกจำกัดลงอย่างมาก การจำกัดขอบเขตของสิทธิในทรัพย์สินส่วนตัวก็เป็นสิ่งจำเป็น

โดยทั่วไปนักเสรีนิยมจะให้ความสำคัญกับเสรีภาพของบุคคลก่อนความเท่าเทียมกัน พวกเขามีความคิดเห็นว่า เสรีภาพคือเสรีภาพ ความเท่าเทียมกันไม่ใช่สิ่งที่เกี่ยวข้อง และการคำนึงถึงความเท่าเทียมกันจะทำให้ความหวังในเสรีภาพหมดสิ้นไป เพราะเสรีภาพไม่สามารถที่จะไปด้วยกันได้กับความเท่าเทียม

กันบางอย่าง ความเท่าเทียมกันที่เสรีภาพจะยอมรับได้คือ ความเท่าเทียมกัน
เสรีภาพเท่านั้น ในขณะที่พวกเสมอภาคนิยม (egalitarian) จะให้ความสำคัญ
กับความเท่าเทียมกันมากกว่าเสรีภาพของบุคคล สำหรับพวกเขาถ้าการจำกัด
เสรีภาพของบุคคลบางคนในสังคม ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างคนร่ำรวย
และคนยากจน การจำกัดเสรีภาพเช่นนั้นก็จะเป็นสิ่งจำเป็น

ถึงแม้ว่าความยุติธรรมในทฤษฎีของรอลส์จะกำหนดไว้ว่า เสรีภาพขั้น
พื้นฐานอาจจะถูกจำกัดลงได้ก็เพื่อผลประโยชน์ของเสรีภาพเอง และไม่อาจถูก
จำกัดลงเพื่อผลประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจ แต่สิ่งที่รอลส์เสนอในฐานะที่
เป็นนักเสรีนิยมแบบเสมอภาคก็คือ เสรีภาพในการเลือก (freedom of
choice) จะไม่ความหมายอะไร ถ้าปราศจากสิทธิในปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น
สำหรับชีวิตที่จะมีเสรีภาพ ซึ่งทำให้เราอาจตีความได้ว่า ความมีอยู่ของเสรีภาพ
เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับการจัดเตรียมมาให้บุคคลแต่ละคนได้มาซึ่งปัจจัยที่จำเป็นสำหรับพวก
เขา ที่จะทำให้พวกเขาสามารถเลือกทางเดินของชีวิตของพวกเขาได้อย่างมี
ความสุข และสิ่งนี้เป็นสิ่งที่นักเสรีนิยมอย่างฮอบส์ (Hobbes) และโนซิค
(Nozick) ไม่ได้ให้ความสนใจ

คานิยามของเสรีภาพโดยทั่วไป คือ อำนาจในการทำอะไรบางอย่าง
ที่บุคคลเลือกที่จะทำ โดยไม่ได้รับการขัดขวางหรือแทรกแซง โดยการกระทำ
ของบุคคลอื่น (the power of doing what one would chose
without interference by other persons' action)¹ และถึงแม้ว่า
เสรีภาพจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันปัจจัยให้ทุกคนได้รับอย่างเท่า ๆ กัน
หรือไม่ได้เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันปัจจัยให้เท่าเทียมกันมากขึ้น แต่เราไม่

¹E.F. Carritt, "Liberty and Equality," Political
Philosophy , ed. Anthony Quinton (Oxford : Oxford
University Press, 1967), p. 133.

สามารถที่จะพิจารณาถึง เสรีภาพโดยตัวของมันเอง โดยไม่พิจารณาถึง โครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวข้องได้ เราไม่อาจที่จะสรุปความหมายและคุณค่าของ เสรีภาพ โดยไม่ต้อง เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับคุณค่าอื่น การแบ่งปันทางสังคมจึง เป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการขยาย เสรีภาพในการ เลือกของบุคคลแต่ละ คนภายในโครงสร้างทางสังคมนั้น

คำถามที่เกิดขึ้นคือ เราจะ แบ่งปันปัจจัยทาง ทรัพย์สินกันอย่างไรที่จะ ทำให้บุคคลแต่ละคนสามารถที่จะกระทำในสิ่งที่เขาเลือกได้มากที่สุด โดยไม่ถูกแทรกแซงโดยบุคคลอื่น เสรีภาพในการ เลือกของบุคคลในการดำเนินชีวิตจะ เพิ่มมากขึ้นถ้าเราสร้างทาง เลือกทางสังคมให้มีมากขึ้น สำหรับรอลส์การแบ่งปันให้เท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้นเป็นการเพิ่มคุณค่าของ เสรีภาพ กฎหมายหรือระบบภาษีที่จำกัดเสรีภาพบางอย่างของบุคคลบางคนลง เป็นไปเพื่อการเพิ่มเสรีภาพโดยทั่วไปของทุก ๆ คน

อย่างไรก็ตามเราจะ เห็นว่ารอลส์ให้ความสำคัญกับ เสรีภาพมากกว่า ความเท่าเทียมกัน ทั้งจากกฎพร้อริตี้อแรกที่ให้ความสำคัญ เป็นอันดับแรกต่อ เสรีภาพ การละเมิดหลักการข้อแรกนั้นไม่อาจจะชอบธรรมได้ด้วยผลประโยชน์ทางสังคมและ เศรษฐกิจจำนวนมากได้ การที่รอลส์ให้ความสำคัญกับการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันมากขึ้น ไม่ใช่ เพราะ เขาให้ความสำคัญกับคุณค่าของความเท่าเทียมกันเช่นเดียวกับพวกเสมอภาคนิยม แต่เพราะ เขาเห็นว่าการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันมากขึ้นจะทำให้คุณค่าของ เสรีภาพของแต่ละคน มีเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นหากจะจัดว่ารอลส์เป็นนักเสรีนิยมแบบเสมอภาคที่เอนเอียงไปทางเสรีนิยม (libertarianism) หรือทางเสมอภาคนิยม รอลส์ก็น่าที่จะอยู่ก่อนไปทางพวกเสรีนิยมมากกว่า

สิ่งที่น่าสัง เกตอีกประการหนึ่งในเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันมากขึ้นของรอลส์นั้นแตกต่างจากความหมายของการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันมากขึ้นโดยทั่วไป คือไม่ได้หมายความว่า เป็นความพยายามที่จะ

ลดช่องว่างระหว่างคนร่ำรวยกับคนยากจน หรือเป็นความพยายามที่จะทำให้คนยากจนมีปัจจัยทางทรัพย์สินเท่ากับคนร่ำรวยโดยการขจัดความร่ำรวยของคนรวย เช่นในความคิดของพวกเขาเสมอภาคนิยม การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันมากขึ้นของรอลส์ หมายความว่าความพยายามที่จะทำให้คนยากจนซึ่งเป็นคนที่เสียเปรียบในสังคมได้รับผลประโยชน์จะความก้าวหน้าของสังคม หรือจากการที่คนที่ได้เปรียบในสังคมได้รับผลประโยชน์มากขึ้นจากการร่วมมือของคนทุกคนในสังคมสำหรับรอลส์ ความแตกต่างระหว่างคนยากจนซึ่งมีรายได้เดือนละ 1,000 บาท กับคนร่ำรวยที่มีรายได้เดือนละ 100,000 บาท (สมมุติว่ามาตรการครองชีพในสังคม = 3,000 บาท) นั้นรุนแรงมากกว่าความแตกต่างระหว่างคนยากจนที่มีรายได้เดือนละ 8,000 บาท ในขณะที่คนร่ำรวยมีรายได้เดือนละ 1,000,000 บาท จุดมุ่งหมายในสังคมที่ยุติธรรมของรอลส์ไม่ใช่สังคมที่ทุกคนมีสิ่งต่าง ๆ ที่เท่าเทียมกัน แต่เป็นสังคมที่ทุกคนมีเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน และดังที่ได้เสนอมาแล้วในบทที่ 4 ว่า ความไม่เท่าเทียมกันหรือความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างคนร่ำรวยกับคนยากจนจะไม่เกิดขึ้นอย่างมากมาย หากสถาบันทางสังคมถูกควบคุมโดยการให้ความเท่าเทียมกันของโอกาสอย่างเที่ยงธรรมสำหรับทุกคนและโดยหลักความแตกต่าง